
Analiza sposobów zaangażowania we współtworzenie Wikipedii w świetle koncepcji ekonomii współpracy

Kamila Augustyn

ORCID 0000-0002-8395-8470

*Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Wrocławski*

Abstrakt

Cel/Teza: Celem artykułu jest wykazanie różnic w zaangażowaniu w edytowanie Wikipedii w zależności od formy uczestnictwa. Badaniom poddano trzy grupy wikipedystów: niezależnych oraz studentów edytujących w ramach formalnych i nieformalnych projektów akademickich. Opisano również współpracę wikipedystów z instytucjami kultury w zakresie zwiększania zasobów serwisu. **Koncepcja/Metody badań:** Do realizacji celu badawczego posłużyla analiza porównawcza działań wikipedystów. Do badań wykorzystano źródła w postaci raportów, statystyk i stron użytkowników Wikipedii oraz dane ilościowe i jakościowe pozyskane w trakcie realizowanego przez Autorkę nieformalnego projektu akademickiego. Wpisanie badań w koncepcję ekonomii współpracy umożliwiła lektura literatury naukowej z obszaru ekonomii oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach.

Wyniki i wnioski: Projekty akademickie edytowania Wikipedii to narzędzie doskonalenia umiejętności redakcyjnych i zainteresowania społecznościowym tworzeniem repozytorium wiedzy, ale nie znaczącego zwiększania jego zasobów. Ten cel realizują głównie niezależni wikipedyści oraz pracownicy instytucji kultury, współpracujący z Wikipedią w zakresie przesyłania zdjęć posiadanych zasobów. Zaangażowanie w edytowanie kształtuje się w zależności m.in. od sposobu zorganizowania prac projektowych, wraz ze stopniową internalizacją reguł, regularnością działań oraz zdobywaniem dodatkowych uprawnień. Dalszy rozwój Wikipedii ograniczają przede wszystkim niedobory „kadrowe”. Nadmierna biurokratyzacja projektu i nieprzystępność środowiska utrudniają nowym użytkownikom swobodny dostęp i pełniejsze zaangażowanie.

Ograniczenia badań: Przeprowadzone badania mają charakter pilotażowy. Opierają się na niewielkiej próbie. Za główną miarę zaangażowania w edytowanie Wikipedii przyjęto liczbę edycji w kolejnych tygodniach i latach współpracy. Zgromadzone dane wskazują na pewne trendy, nie pozwalają jednak na prognozowanie zaangażowania obecnych i przyszłych wikipedystów.

Oryginalność/Wartość poznawcza: Badania wpisują się w dyskusję o roli komunikacji wiedzy w środowisku akademickim.

Słowa kluczowe

Dobra wspólne. Ekonomia współdzielenia. Ekonomia współpracy. Komunikacja wiedzy. Projekty akademickie. Wikipedia. Zasoby wiedzy.

Otrzymano: 2 czerwca 2019. Zrecenzowano: 18 czerwca 2019. Poprawiono: 14 lipca 2019. Zaakceptowano: 17 lipca 2019.

1. Wprowadzenie

Gift economy (ekonomia daru) (Kollock, 1996; Mauss, 2009), *sharing economy* (ekonomia współdzielenia)¹, *collaborative economy* (ekonomia współpracy), *collaborative consumption* (konsumpcja współdzielona)², *access-based economy/consumption* (konsumpcja oparta na dostępie)³, *peer-to-peer economy* (ekonomia wzajemności), *open source economy* (ekonomia otwartego dostępu) – to tylko niektóre terminy używane obecnie w literaturze przedmiotu na nazwanie praktyk dzielenia się albo wymiany zasobów z pominięciem tradycyjnych pośredników, a wykorzystaniem „zinstytucjonalizowanych sieci łączących ludzi i społeczności” (zob. Koźlak, 2017; Jastrzębska & Legutko-Kobus, 2017; Jamka, 2018). O ekonomii współpracy i współdzielenia mówi się zarówno w odniesieniu do modelu biznesowego, jak i sposobu gospodarowania zasobami, stylu życia i modelu kultury. Znaczenie różnicuje cel: ekonomiczny (zysk przedsiębiorstwa, oszczędność i wygoda klienta), społeczny (realizacja misji dzięki współpracy opartej na zaufaniu) bądź mieszany, oraz rodzaj transakcji, a więc sposób wymiany lub udostępnienia zasobu (rynkowa, darmowa, alternatywna) i forma jego współdzielenia (wynajem, pożyczka, wspólne użytkowanie, darowizna) (Koźlak, 2017, 175–176). Użycie poszczególnych terminów jest też często zależne od kontekstu kulturowego – w Europie popularniejsze jest *sharing economy*, w Stanach Zjednoczonych *collaborative economy* (Leszczyńska & Łopaciński, 2017, 73).

Uważa się, że gospodarowanie oparte na dobrowolnej współpracy jednostek, które chcą zużytkować niewykorzystane dobra materialne (samochód, mieszkanie, narzędzia) i niematerialne (wiedzę, umiejętności, czas wolny) albo obniżyć koszty transakcyjne, poprawia jakość konsumpcji i zachęca do nabywania produktów o większej trwałości lub korzystania z tych już dostępnych bez konieczności ich posiadania. Wśród wad wskazuje się natomiast na (Leszczyńska & Łopaciński, 2017, 75–76):

- niepewność wymiany z powodu braku wiarygodności kontrahenta (mają temu zapobiegać systemy weryfikacji tożsamości/budowania reputacji);
- brak stabilności i ciągłości działań (początkowe zaangażowanie uczestników z czasem słabnie);
- niemocowanie prawne, a w związku z tym rozmyta odpowiedzialność;
- brak mechanizmów skutecznej kontroli, także wskutek rozproszenia uczestników wymiany, niepowiązanych trwałymi relacjami czy wartościami.

W takim ujęciu, w którym głównym celem jest (re)dystrybucja zasobów, co najmniej wątpliwe wydaje się tworzenie innowacji. Sama współpraca jawi się zaś jako forma przystosowania społecznego. Wybory są warunkowane posiadaną wiedzą i zmianą kontekstu, okazjonalnie więc *homo oeconomicus* odwzajemnia otrzymane dobro. Bardziej niż przekonaniem o konieczności wzajemnej pomocy kieruje się jednak własnym interesem, przy czym nie musi być on pojmowany wyłącznie w kategoriach ekonomicznych. Racjonalność podejmowanych decyzji jest ograniczona dostępem do informacji, własną emocjonalnością

¹ Zob. Botsman, R., Rogers, R. (2010). *What's Mine Is Yours. The Rise of Collaborative Consumption*, London: Harper-Business.

² Termin wprowadzony w 1978 r. przez Marcusa Felsona i Joe L. Spaetha w artykule *Community structure and collaborative consumption: A routine activity approach* (Koźlak, 2017, 173).

³ Termin spopularyzowany przez Fleurę Bardhi i Giannę Eckhardt. (2012). Access-based consumption: The case of car sharing, *Journal of Consumer Research*, vol. 39 (4), 881–898.

i społeczną presją na zachowania określonego typu: odwzajemnienie daru czy współpracę postrzeganą jako forma „konformizmu – już to poziomego (wobec tradycji i wartości wyznawanych przez większość), już to pionowego (wobec władzy)” (Ziółkowski, 2013, 314). *Homo oeconomicus* nieustannie zmienia role, w jakich występuje – jest klientem albo prosumentem, doradcą, pośrednikiem, współpracownikiem, partnerem albo konkurentem – w zależności od przestrzeni i obowiązujących w niej relacji oraz zasad gospodarowania. W tradycyjnie rozumianej gospodarce podarunkowej ich wyznacznikiem są więzi (relacje współzależności), a przedmiotem wymiany dobro o unikatowym charakterze. W gospodarce opartej na sieci niezależnych aktorów, pomiędzy którymi więzi są słabsze, zamiast oczekiwania na odwzajemnienie daru jest raczej nadzieja, rosnąca wraz z rozszerzaniem i zróżnicowaniem sieci. W gospodarce towarowej przedmiotem wymiany, nie – dzielenia, a często i negocjacji dotyczącej ceny, są towary, nie „rzeczy obdarzone duchem”, „ofiarowane z siebie” (Mauss, 2009, 113–114), wymieniającymi zaś niezależni aktorzy, powiązani jedynie umową handlową, często rywalizujący o jak najlepsze warunki, pilnie strzegący też informacji, np. klauzulami o poufności (Carrier, 1991 za: Kollock, 1996).

Przybierane postawy i zachowania (rywalizacja, współdziałanie) w teorii policentrycznego ładu społecznego Stanisława Ossowskiego, w której podmiotów sprawczych i decyzyjnych jest wiele, wcale się jednak nie wykluczają. Jak pisze w komentarzu do tej koncepcji Marek Ziółkowski (2013, 314):

współzawodnictwo (jako pewien uregulowany typ konfliktu) oraz współpraca mogą stanowić dwa nie tyle konkurencyjne, ile uzupełniające się elementy „spoiwa społecznego”.

Ekonomia współpracy to obecnie forma organizacji rynku przepływu dóbr i usług dostosowana do cyfrowego otoczenia i korzystająca z zapewnianych przez nie konkurencyjnych przewag. Prymat dostępności nad posiadaniem i emocjonalności nad racjonalnością wyborów mogą być pierwszymi oznakami zmiany myślenia o sposobach gospodarowania. Dopóki nie wykształci się jednak „logika kolektywnego działania”, dopóty „jednostki będą wybierać działania zorientowane na realizację interesu własnego” (Hofmokr, 2009, 35). Dla uzyskania synergii konieczne jest więc, poza promocją postawy otwartości, wypracowanie partycypacyjnych procedur współpracy i koordynacji różnych sieciowych form zaangażowania, także długoterminowego, w inicjatywy o znaczeniu niewynikającym jedynie z wartości wymiennej na rynku dóbr i usług.

Pytanie czy obserwowane zmiany w zakresie sposobów gospodarowania świadczą o zmianie sposobu naszego myślenia, czy może jedynie o zmianie sposobów i narzędzi osiągania ekonomicznych celów oraz przesunięciu obszaru konkurencyjności, ewentualnie zmianie kultury organizacji pracy, pozostaje otwarte, zwłaszcza, że dopiero od niedawna (przełom XX i XXI w.) kształtuje się powszechna świadomość tzw. dóbr wspólnych czy też „nowych dóbr wspólnych”, np. informacyjnych, wytworzonych przez człowieka, w odróżnieniu od dóbr naturalnych. Są one definiowane przez podkreślenie ich „nierywalizacyjnego” charakteru (spożycie dobra przez jedną osobę nie zmniejsza jego ilości dostępnej dla innych) i niemożności wykluczenia kogokolwiek z korzystania z nich (Materska, 2005, 237; Hofmokr, 2009, 19–21, 163). Jako takie pozostają więc poza utrwalonym podziałem na to, co prywatne i publiczne.

Główne obszary, w których rozwijana jest obecnie gospodarka oparta na współpracy, to: produkcja, konsumpcja, finanse i edukacja⁴. Wraz z upowszechnieniem dostępu do

⁴ R. Botsman (2013), *The Sharing Economy Lacks A Shared Definition* [online] [07.01.2017], www.fastcoexist.com/3022028/the-sharing-economy-lacks-a-shared-definition cyt za: Jastrzębska & Legutko-Kobus, 2017, 448.

Internetu i komunikacją za jego pomocą, również nauką za pośrednictwem blogów i mediów społecznościowych, rosnącą liczbą sieciowych zasobów i potrzebą ich stałego przetwarzania i selekcjonowania, wzrasta zainteresowanie sposobami zarządzania przepływem informacji (Cheng & Dong, 2018, 1750), a co za tym idzie konieczność uczenia się wykorzystania nowych technologii, tyleż dla zaspokojenia własnych potrzeb, co dostarczania wartości innym, powiązanych (sieciowo) podmiotom, pozostającym we wspólnej przestrzeni gospodarowania. Dynamika zmian powoduje odejście od nauczania rozumianego jako instruktaż na rzecz tzw. aktywnego uczenia przez doświadczenie, nabywanie umiejętności, np. komunikacyjnych, pracy w grupie, zarządzania czasem i zasobami, rozwiązywania problemów, a nie tylko udzielania odpowiedzi. Zmienia się zatem powoli, orientując na studenta (*student-centered learning*), cały paradygmat nauczania (Cole, 2009, 141–143; Montero-Fleta & Pérez Sabater, 2011, 627).

2. Współtworzenie zasobów wiedzy – Wikipedia

Wikipedia jest jedną z najbardziej znanych na świecie platform umożliwiających współtworzenie zasobów wiedzy. Projekt rozpoczęty w 2001 r. nadal cieszy się popularnością, mimo wielu wątpliwości dotyczących jakości udostępnianych za jego pośrednictwem treści, które mogą być edytowane przez każdego. Wikipedia posiada 294 aktywnych wersji językowych. Wersja anglojęzyczna liczy 5 829 714 haseł, a polska 1 334 542 (stan na 1.04.2019). W ich tworzenie i poprawianie jest zaangażowanych na całym świecie: 70 805 aktywnych użytkowników, 10 498 bardzo aktywnych (-1% rocznie), a nowych 12 641 (-5%)⁵ (stan na październik 2018). Dla porównania, w anglojęzycznej wersji to odpowiednio: 30 205 (0%), 3477 (+1%) i 4920 (-10%), zaś w polskiej: 1266 (0%), 242 (-2%) i 136 (-13%), przy czym szacuje się, że w polskiej Wikipedii faktycznie działa ok. 500 użytkowników, a w głosowaniach bierze udział ok. 100 (Wikipedia Report Card, 2018). Mimo braku zmian w ogólnej liczbie aktywnych użytkowników zauważalny jest istotny spadek nowych członków tej społeczności. Do większego zaangażowania może zniechęcać (rzekomo) zmniejszający się obszar edycji dla użytkowników niedysponujących fachową wiedzą, nadmierna biurokratyzacja Wikipedii oraz nieprzystępność społeczności, dostrzegana np. w stosowanym żargonie językowym czy postawie użytkowników o dodatkowych uprawnieniach (np. administratorów), często zbyt obcesowo traktujących nowych wikipedystów. Jedną z form angażowania osób z zewnątrz są warsztaty edycyjne. Konieczność współpracy wielu podmiotów w tworzeniu (czy choćby przetwarzaniu, gromadzeniu) i udostępnianiu treści wirtualnej encyklopedii jest uzasadniona tyleż specyfiką przedmiotu i jego zakresem tematycznym, co czaso- i kosztochłonnością przedsięwzięcia. Współpraca ta, poza aspektem wytwórczym, ma też wymiar przystosowawczy (Ziółkowski, 2015, 309). Można ją bowiem uznać za jeden z mechanizmów adaptacji zinstytucjonalizowanej dotąd nauki i kultury do środowiska cyfrowego i sposób wykorzystania stwarzanego przez nie generacyjnego potencjału.

Paradoksalnie to, co poczytuje się za wady Wikipedii, a więc brak weryfikacji tożsamości⁶ i kompetencji użytkowników, silny inkluzyjizm, wyrażający się w akceptacji wielu

⁵ Zarejestrowanych i zalogowanych, którzy dokonali 5 lub więcej edycji w ciągu miesiąca (aktywni); 100 lub więcej w ciągu miesiąca (bardzo aktywni), 10 pierwszych edycji (nowi).

⁶ Por. z zasadami obowiązującymi na chińskiej encyklopedii Baidu Baike (Cheng & Dong, 2018, 1751).

nieencyklopedycznych treści, a także wytykaną przez ekspertów liczbę błędów, stanowi o jej sile napędowej. Niektóre artykuły to jedynie załączki wymagające rozbudowy. Inne zawierają błędy, które trzeba poprawić. Są też hasła, które powinny zostać zrehabilitowane w oparciu o wiarygodne źródła, w obecnej postaci być może naruszają prawa autorskie innych twórców. Wciąż nie ma w Wikipedii artykułów o wielu znaczących postaciach kobiecych (tzw. *gender gap*), funkcjonują za to hasła nieencyklopedyczne określane przez społeczność jako „nieency”. Otwarta formuła projektu i ciągła potrzeba modyfikacji jego przyrastającej zawartości stwarza odpowiednie warunki do współpracy. Może do niej zachęcać użyteczność wirtualnej encyklopedii, oferującej „kieszonkowy” dostęp do darmowej, tematycznie rozległej i ciągle (choć nie zawsze lub nie we wszystkich zakresach i wersjach językowych na bieżąco) aktualizowanej treści. Sam potencjał do rozbudowy, przyjazne środowisko pracy (np. edytor graficzny, opracowany z myślą o użytkowniku⁷, niepotrafiącym edytować kodu) i bezkosztowa (nie licząc czasu pracy) oraz niezobowiązująca forma uczestnictwa, ani nawet przydatność Wikipedii nie wystarczą jednak, aby w jej edytowanie zaangażować osoby niepozostające ze sobą w żadnej ze znanych sieci kontaktów, nieotrzymujące też za swoją pracę żadnego wynagrodzenia. Nie można ulec przekonaniu, że użytkownicy, którzy dotąd korzystali z materiałów zamieszczonych w Wikipedii, postanowią się za to odwdziżyć, edytując jakieś hasło. Są jednak do tego zachęceni, podobnie jak do finansowego wsparcia dalszego rozwoju projektu. To jak do tej pory jedyna forma reklamy obecna w serwisie, w przeciwieństwie np. do działającego na podobnych zasadach chińskiego odpowiednika Baidu Baike (Gajewski, 2015, 72; Cheng & Dong, 2018, 1751).

Wikipedyści, tłumacząc na swoich stronach profilowych powody zaangażowania, wskazują m.in. na: satysfakcję ze współtworzenia wirtualnej encyklopedii, możliwość stałego poszerzenia swojej wiedzy i dzielenia się nią z innymi, nabywania nowych umiejętności (np. redagowania, edytowania, podstaw języka HTML). Poza rozwojem osobistym, stymulowanym przez samą organizację, finansującą nieraz zakup literatury do opracowywania haseł i wyjazdy terenowe zakończone zebraniem dokumentacji fotograficznej i audiowizualnej (Wikiprojekt, 2019), motywacją do działania jest też chęć rywalizacji z innymi wikipedystami o rolę najaktywniejszego wikipedyisty („podbijanie” licznika edycji). O chęci konkurencyjności przekonują nieraz bardzo zażarte dyskusje (tzw. wojny edycyjne), toczone w obronie określonego brzmienia haseł, a także zachowania poczytywane jako nadużywanie uprawnień. Posiadający je członkowie wspólnoty mają porządkować Wikipedię i zabezpieczać ją przed wandalami, spamernami oraz POV-fighterami⁸ (Jemieliński, 2013, 64–65; Skolik, 2017, 136). Uprawnienia, w zależności od funkcji, są nadawane użytkownikom automatycznie po przekroczeniu odpowiedniej liczby edycji i odpowiednio długim stażu w Wikipedii, mierzonym liczbą dni, albo po spełnieniu dodatkowych wymogów (np. złożeniu wniosku o nadanie statusu redaktora czy przejściu procedury przyznawania uprawnień administratora, nazywanej w skrócie PUA).

Nowi użytkownicy Wikipedii często rekrutują się spośród uczniów i studentów, którzy są zachęceni do edytowania przez nauczycieli i wykładowców w ramach zajęć. Działania te

⁷ W niniejszym artykule określenie „użytkownik” w odniesieniu do Wikipedii oznacza „wikipedyście” – twórcę treści, a nie jej odbiorcę, czytelnika.

⁸ Zob. POV-fighter – od *point of view* – osoba naruszająca zasadę neutralnego punktu widzenia (Skolik, 2017, 136).

przyjmują formę zorganizowaną dzięki nawiązaniu współpracy z doświadczonymi wikipedystami (np. członkami Grupy Wsparcia Wikiprojektów Szkolnych i Akademickich), gotowymi udzielić pomocy w przygotowaniu środowiska (współ)pracy, tzn. założeniu strony projektu i zgrupowaniu na niej wszystkich uczestników zajęć oraz w przeprowadzeniu warsztatów edycyjnych. Projekty Szkolne i Akademickie (PSiA) mogą realizować wiele celów, przy czym zwiększanie zasadniczej zawartości Wikipedii, dające się zmierzyć np. liczbą edycji w obszarze głównym (artykułów) oraz długotrwałe zaangażowanie we współtworzenie wirtualnej encyklopedii, wcale nie należą do najważniejszych z dydaktycznego punktu widzenia. Za istotniejsze można uznać: uczenie przez doświadczenie i współpracę, zwiększanie wiedzy na temat wolnych licencji i poczucia odpowiedzialności za treści publikowane w sieci, doskonalenie umiejętności korzystania ze źródeł oraz ich prawidłowego cytowania, a także redagowania encyklopedycznych haseł – nie tyle zatem tworzenia wiedzy, co raczej jej przetwarzania – wreszcie umiejętności prowadzenia merytorycznej dyskusji z innymi wikipedystami, odpowiadania na ich argumenty albo krytykę oraz zdolności osiągnięcia porozumienia.

3. Cel i metodologia badań

Celem podjętych badań jest wykazanie różnic w zaangażowaniu użytkowników w edytowanie polskiej wersji Wikipedii w zależności od formy uczestnictwa. Porównano aktywność studentów podjętą w ramach formalnych i nieformalnych projektów akademickich z aktywnością losowo dobranej grupy niezależnych wikipedystów. Analizę uzupełnia opis współpracy z instytucjami kultury, użyteczny do wykazania różnic w formach zaangażowania.

Czas edytowania Wikipedii przez badanych był zróżnicowany. Studenci kierunku *Publikowanie cyfrowe i sieciowe* (PCiS) w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego (IINiB UWr) edytowali przez co najmniej 40 dni. Uczestnicy sformalizowanych projektów akademickich od 150 dni (4 miesiące), przez 200–300 dni (7–12 miesięcy) do 6 lat (Tab. 1). Losowo dobrana grupa wikipedystów od 2 do 18 lat (średnia 9 lat) (Tab. 5). Za podstawę do porównań przyjęto więc aktywność w pierwszych tygodniach edytowania (studenci IINiB i niezależni wikipedyści). Zaangażowanie wikipedystów z losowo dobranej próby ($n=54$) porównywalnej z wyjściową studentów IINiB UWr ($n=47$) zostało zmierzone przez porównanie liczby edycji wykonanych przez co najmniej dwa pełne miesiące następujące po miesiącu, w którym miała miejsce pierwsza edycja. W sytuacji, gdy pierwsza edycja przypadła na ostatni dzień miesiąca, brano pod uwagę dwa kolejne, pełne miesiące. Łączny czas edytowania wynosił zatem od min. 2 miesięcy do max. 3. Ustalona liczba odpowiada w przybliżeniu średniemu czasowi edytowania studentów IINiB (średnia powyżej 65 dni, dominanta – 72). Z powodu odmiennej (wymuszonej formułą projektową) charakterystyki działań, zorientowanych głównie na edycje w danym obszarze dziedzinowym, często jednego, przydzielonego użytkownikowi hasła, nie brano pod uwagę aktywności początkowej studentów z formalnych projektów akademickich. Dane na temat realizowanych w trybie projektowym działań posłużyły jednak do porównania efektów końcowych z osiągnięciami studentów IINiB. Badanie kończy analiza aktywności losowo dobranej grupy niezależnych wikipedystów na przestrzeni lat.

Za główną miarę zaangażowania (z racji dostępności danych, ich względnej przejrzystości i możliwości uwspółmiernienia) przyjęto liczbę edycji w kolejnych tygodniach i latach

uczestniczenia w projekcie. Do badań wykorzystano źródła w postaci raportów wikipedy-stów i statystyk pochodzących z oficjalnych stron analizowanych projektów, jak również dane ilościowe i jakościowe (np. na temat barier wejścia) pozyskane w trakcie realizowanego przez autorkę nieformalnego projektu akademickiego. Wpisanie badań w koncepcję ekono-mii współpracy umożliwiła lektura literatury naukowej z obszaru ekonomii oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach.

4. Wyniki

4.1. Porównanie projektów akademickich

Do badań aktywności akademickiej w Wikipedii wykorzystano informacje o 13 ukończo-nych, afiliowanych projektach akademickich, pochodzących ze strony Programy Wikipedia: Projekty Edukacyjne, a także jednym nieformalnym projekcie – zrealizowanym w IINiB UW (wyróżniony w Tab. 1).

W edytowaniu Wikipedii brali udział przedstawiciele wspólnoty akademickiej z Uni-wersytetów: Wrocławskiego (5 projektów), Warszawskiego (3), im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (3), Warmińsko-Mazurskiego (2), Jagiellońskiego oraz Gdańskiego Uniwersy-tetu Medycznego. Na wielkość wkładu nie miał większego wpływu czas trwania projektu, najczęściej było to od 7 do 8 miesięcy. Liczba członków wahała się od jednego (osoba gro-madząca materiały przygotowywane przez innych i udostępniająca je potem w serwisie) do 100, przy czym nie przekładała się ona na wielkość wniesionego wkładu. Średnia liczba edycji przypadająca na użytkownika była bardzo zróżnicowana: od czterech (Biologia UW 2016) przez 32 (Publikowanie w sieci), po 152 (Etnologia i Antropologia) – średnio wynosiła ok. 15 edycji. Największą aktywnością edycyjną wykazali się uczestnicy czterech projektów realizowanych między 2017 a 2019 r. Te projekty to: Etnologia i Antropologia z UAM i UW (2750 edycji), nieformalny projekt „Publikowanie sieciowe – tworzenie zasobów” z UW (1764 edycje), Biologia UW (1480) i Komparatystyka prawnicza z UWM (1320), przy czym projekt realizowany na Wydziale Biologii przyniósł najwięcej nowych haseł (297), a projekt IINiB najwięcej edycji w obszarze artykułów (1199). Najwięcej nowych haseł na użytkow-nika – powyżej trzech – przypadło zaangażowanym w projekty: Położnictwo GUMed na Gdańskim Uniwersytecie Medycznym, Biologia UW oraz Etnologia i Antropologia na UAM i UW. Każdy student IINiB stworzył średnio jedno nowe hasło. Badani studenci wikipedyści rzadko natomiast przesyłali pliki do Wikimedia Commons. Tylko w 7 na 14 projektów umieszczono jakikolwiek plik, z czego aż 95% (462 pliki) dostarczyli etnologzy i antropolodzy z UAM i UW. Ich duży wkład w rozwój Wikipedii, zwłaszcza w tym aspek-cie, może mieć związek ze specyfiką projektu i jego uczestnikami, podejmującymi różne środowiskowe inicjatywy na rzecz wzbogacania zasobów Wikipedii o źródła multimedialne, np. w ramach projektów GLAM takich jak: „Rok obrzędowy z Wikipedią” czy „Etnografia Karpat”. Antropolodzy, etnologzy i etnografowie to aktywni działacze na rzecz otwartych zasobów kultury, którzy swoją wiedzą chętnie dzielą się z innymi, organizując warsztaty edycyjne w środowiskach naukowych i twórczych oraz inicjując współpracę z instytucjami publicznymi. Edycji Wikipedii podejmują się też przedstawiciele innych dyscyplin. Dzięki projektom akademickim Wikipedia zwiększyła się o 639 nowych haseł z nauk:

- humanistycznych: nauki o kulturze i religii (4 projekty), językoznawstwo (3), filozofia (1);
- nauk społecznych: prawo (2) i nauki o komunikacji społecznej i mediach (2);
- nauk ścisłych i przyrodniczych: biologia (1);
- nauk medycznych i o zdrowiu: medycyna (1).

Tab.1. Projekty akademickie realizowane w Wikipedii; źródło: badania własne oraz https://outreachdashboard.wmflabs.org/campaigns/wikipedia_projekty_educacyjne/overview

Lp.	Program	Wikipedyści	Edycje	Edytowane artykuły	Nowe artykuły	Pliki	Czas realizacji	Instytucja
1	Etnologia i Antropologia	18	2750	499	56	462	01.01.2017–01.10.2017	UAM, UWŕ
2	Publikowanie w sieci – tworzenie zasobów	54	1764	1199	55	16	03.10.2018–20.02.2019	UWŕ, Instytut Informatyki i Bibliotekoznawstwa
3	Biologia UW	89	1480	836	297	2	18.02.2017–30.09.2017	UW, Wydział Biologii
4	Komparatystyka prawnicza	83	1320	65	44	3	01.10.2017–31.07.2018	UWM
5	Germanistyka UWŕ 2018	31	490	69	27	2	01.10.2017–28.02.2018	UWŕ, Instytut Filologii Germańskiej
6	Biologia UW 2016	100	409	95	16	9	01.03.2016–01.10.2016	UW, Wydział Biologii
7	Położnictwo GUMed	21	369	83	73	0	01.10.2017–30.09.2018	Gdański Uniwersytet Medyczny
8	Etnografowie w Wikipedii	10	292	20	9	9	01.10.2017–09.03.2018	Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, UAM
9	Germanistyka UWŕ 2017	18	278	53	32	0	01.01.2017–01.10.2017	UWŕ, Instytut Filologii Germańskiej
10	Ekonomiczna analiza prawna	36	255	18	17	0	01.02.2017–01.10.2017	UWM
11	Studia azjatyckie	1	122	26	10	0	01.05.2014–01.05.2020	Instytut Bliskiego i Dalekiego Wschodu UJ
12	Filologia Hiszpańska	6	109	6	2	0	01.01.2017–30.10.2017	UWŕ
13	Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	5	87	48	0	0	01.04.2017–28.02.2018	UW, Wydział Dziennikarstwa, Informatyki i Bibliologii
14	Max Weber	9	72	11	1	0	01.10.2016–15.03.2018	UAM

Najwięcej nowych haseł (386) przybyło dzięki projektom realizowanym przez studentów biologii i medycyny. Opisywali oni głównie choroby, związki chemiczne, gatunki roślin oraz zwierząt. Łącznie wkład uczestników formalnych projektów akademickich (bez IINiB) na tle wszystkich (28) zarejestrowanych na Wikipedii projektów edukacyjnych (w tym szkolnych), przedstawia się następująco: 584 nowe artykuły, które stanowią 74% wszystkich powstałych w ramach PSiA oraz 487 plików Commons, co stanowi 62%.

4.2. Publikowanie w sieci – tworzenie zasobów

Ćwiczenia realizowane na zajęciach fakultatywnych „Publikowanie w sieci – tworzenie zasobów”, przeznaczone dla studentów studiów magisterskich kierunku PCiS w IINiB UW, nie przybrały formy projektowej. Oznacza to, że nie powstała osobna strona grupująca uczestników zajęć, a im samym nie zostały przydzielone konkretne hasła do opracowania czy zredagowania (por. Ochmański, 2017). Zaproponowano natomiast, aby przedmiotem edycji, zwłaszcza tych o charakterze merytorycznym, uczynić hasła powiązane z tematami przygotowywanych prac magisterskich, co miało ułatwić uczestnikom kursu rozbudowę już istniejących artykułów oraz wykrywanie i poprawianie błędów. Umiejętności techniczne, np. wstawianie szablonów czy infoboksów, polecono ćwiczyć na hasłach związanych z przedmiotem zainteresowań pozanaukowych.

Przed przystąpieniem do edytowania objaśniono studentom zasady obowiązujące w serwisie. Następnie mieli oni okazję przećwiczyć ich znajomość, poprawiając przykładowe hasło biograficzne. Kolejne zajęcia poświęcono rozwiązywaniu pierwszych problemów edycyjnych i dyskusji na temat Wikipedii, rozważając m.in. kwestie: korzyści ze współtworzenia wiedzy za pośrednictwem omawianego serwisu, sposobów umacniania społeczności wikipedystów, obowiązujących zasad i hierarchii władzy, sposobów rozwiązywania konfliktów, ewentualnych zagrożeń (także dla rynku wydawniczego), jakie niesie za sobą traktowanie Wikipedii jako jedyne źródła wiedzy oraz przyszłości projektu. Przedostatnim punktem zajęć było złożenie raportów z wykonanych prac, ostatnim zaś rozliczenie i podsumowanie podjętych działań.

Do kontroli postępów, weryfikacji raportów oraz podsumowania efektów posłużyły statystyki dostępne w Wikipedii w trybie do przeglądania (zob. np. Edycje – Licznik). W zbiorczej i bardziej sformalizowanej postaci efekty realizowanych i ukończonych PSiA (z wykazem uczestników, edytowanych haseł i jednostkowego wkładu) dokumentowane są na stronach projektów. Uczestnicy zajęć, którzy edytowali przez co najmniej 40 dni (47 z 54 osób), średnio zaś dni 65 (dominanta 72), wykonali łącznie 1626 edycji, z czego 1091 (tj. 67%) w obszarze głównym – tj. artykułów (por. Tab. 1, gdzie uwzględniono wkład wszystkich uczestników kursu). Uczestnicy utworzyli 50 nowych haseł i zamieścili 16 plików w Wikimedia Commons. Średnia liczba edycji wyniosła 35, łączna najwyższa – 103, a najniższa – dwa. Nowe hasła napisało 31 użytkowników, pliki przesłało sześciu, przy czym jeden aż dziewięć. Sytuuje to wkład uczestników zajęć wśród najwyższych z analizowanych projektów (Tab. 1).

Mimo zachęt do regularnego edytowania i prowadzenia różnorodnej działalności (redagowania istniejących haseł i tworzenia nowych, dodawania plików, oznaczania, a najlepiej poprawiania błędów oraz podejmowania dyskusji) uczestnicy zajęć pracowali w sposób najbardziej odpowiadający ich przyzwyczajeniom, podejmując się czynności, które sprawiały

im największą przyjemność, satysfakcję lub najmniejsze trudności. Uzyskanie pozytywnej oceny nie było uzależnione od osiągnięcia jakiegokolwiek z góry wyznaczonego limitu i choć ostatecznie porównywano efekty prac wykonanych przez poszczególnych uczestników, to oceniano je głównie pod względem jakościowym (poprawności merytorycznej, językowej), a także zgodności z zasadami obowiązującymi w Wikipedii. Wielkość wkładu wszystkich studentów kierunku PCiS w rozbudowę Wikipedii (Tab. 1) potwierdza, że zaproponowana organizacja i forma prac projektowych, bardziej rozproszona, zwłaszcza tematycznie, przypominająca nieco edytowanie przez niezależnych wikipedystów, okazała się równie efektywna jak ta przyjęta w sformalizowanych projektach, a jednocześnie mniej od nich ograniczająca. Studenci mogli edytować to, co uznali za potrzebne i odpowiadające posiadanej przez nich wiedzy na dany temat. Brak zgrupowania uczestników na stronie projektu i przypisania im konkretnych zadań nie odbił się negatywnie na ich osiągnięciach, osłabił jednak interakcje. Studenci IINiB z rzadka dołączali do Wikiprojektów, przeważnie unikali też dyskusji. Tylko kilkoro zdecydowało się zadać pytanie albo odpowiedzieć na czyjś komentarz. Napotkane problemy zwykle rozwiązywali samodzielnie. Pomocy szukali też u innych uczestników zajęć albo prowadzącej, a zatem w kontakcie osobistym, a nie w Wikipedii, np. u „przewodników” – osób opiekujących się nowicjuszami. Skłania to do wniosku, że Wikipedia jako narzędzie integracji społecznej nie jest wystarczające, a swoboda działania i dyskutowania wymaga nieco dłuższego stażu (Cole, 2009, 141).

Pierwszą dostrzeżoną przez studentów IINiB UW r barierą wejścia był nieprzejrzysty, archaiczny i chaotyczny interfejs serwisu, patrząc od strony wikipedysty. Brak skutecznego wyszukiwania wewnętrznego i duża liczba rozproszonych instrukcji utrudniała poznanie i przyswojenie obowiązujących zasad i zaleceń edycyjnych. Początkowo wyzwaniem okazał się też wybór hasła do edycji. Trudność wynikała tyleż z konieczności rozpoznania obszaru swojej wiedzy i kompetencji w zakresie tworzenia i publicznego udostępniania treści na dany temat, co z liczby zasad i sposobu organizacji treści, zwłaszcza haseł wymagających zmian określonego typu, grupowanych w postaci list alfabetycznych. Wysokie poczucie odpowiedzialności oraz obawa przed popełnieniem błędu i krytyką ze strony bardziej doświadczonych wikipedystów skutkowały w wielu przypadkach odwlekaniem momentu pierwszej edycji i niechęcią do podejmowania rozmowy z innymi użytkownikami czy angażowania się w działalność Wikiprojektów (zob. Cole, 2009, 144). Nadmiar reguł i instrukcji oraz ich rozproszenie w serwisie, a niekiedy nieaktualność, prowadzi do niekonsekwencji w późniejszych edycjach. Nieprzejrzysty jest też, zdaniem studentów, sposób prowadzenia dyskusji (na stronach użytkowników), a używane przez doświadczonych wikipedystów słownictwo bywa niejasne.

Studenci zdiagnozowali niewydolność organizacyjną serwisu, objawiającą się długim czasem oczekiwania na weryfikację wprowadzanych zmian⁹, co ma zapewne swoją przyczynę w ciągle niedostatecznej liczbie osób z kompetencjami do przeglądania stron i cofania zmian w razie wykrycia nieprawidłowości. Obecnie uprawnionych do tego redaktorów i administratorów jest odpowiednio 3471 i 98 (Wikipedia:Uprawnienia grup użytkowników).

⁹ Mechanizm przeglądania stron edytowanych przez użytkowników bez odpowiednich uprawnień (np. niezarejestrowanych albo nowicjuszów) jest formą zabezpieczenia hasła przed wandalizmami. Strona, która nie została przejrzana, nie jest w zmodyfikowanej wersji widoczna dla korzystających z Wikipedii.

Wikipedia jest ceniona ze względu na swoją dostępność, aktualność treści i możliwość ich ciągłej modyfikacji. Jednocześnie fakt, iż mogą ją edytować osoby bez odpowiednich kompetencji, każe podchodzić do tych zasobów z ograniczonym zaufaniem, uznawać je raczej za punkt wyjścia do dalszych poszukiwań, często wskazówkę bibliograficzną, ale niepełnowartościowe źródło fachowej wiedzy. Doświadczenia z edytowania, poprawianie dostrzeżonych lub popełnionych przez siebie błędów angażują użytkownika, wzmacniają jego pamięć proceduralną, uczą też szacunku do pracy, tak cudzej, jak własnej (Skolik 2017, 133). Studenci docenili wkład innych użytkowników w rozwój projektu, a samo doświadczenie uświadomiło im, jak dużym zaangażowaniem trzeba się wykazać, nie tylko pisząc nowe hasła, ale rozwijając i redagując już istniejące, co okazywało się nierzadko dużo trudniejsze i bardziej męczące. Zwiększające się wraz z regularnością edycji doświadczenie i umiejętności oraz otrzymane od innych wikipedystów podziękowania za wykonaną pracę, a często jedynie świadomość wniesionego wkładu, dodawała pewności siebie i motywowała do dalszego działania, choćby krótkookresowego, tzn. zakończonego wraz z zajęciami i semestrem, procentującego być może w innych sferach działania wikipedysty, nawet byłego.

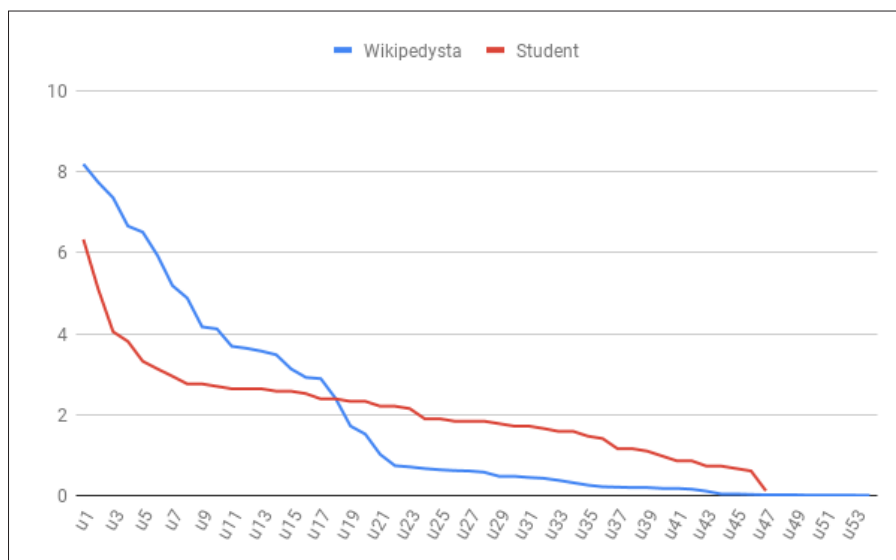
4.3. Porównanie aktywności studentów i niezależnych wikipedystów

Działania studentów IINiB UW r były ukierunkowane głównie na poprawianie i uzupełnianie haseł w Wikipedii, co stanowi również główny obszar zainteresowań niezależnych wikipedystów z losowo dobranej próby (tylko w odniesieniu do 3 z 54 wkład w rozwój artykułów był mniejszy od 50%, najczęściej przekraczał 70%). Sposób odkrywania nowych funkcji Wikipedii przez jej użytkowników oraz kształtowania się poczucia wspólnotowości czy nawet pewnej identyfikacji z projektem, trudno zmierzyć przy użyciu jednej, a nawet kilku miar, np. rodzaju i dynamiki działalności w poszczególnych obszarach. Cenne informacje na temat powodów zaangażowania w edytowanie Wikipedii, żywionych wobec niej (i nie tylko) postaw (zob. inkluzjonizm i delecjonizm), przekonań wikipedystów oraz ich relacji z innymi współtwórcami serwisu znajdują się na stronach użytkowników. W odróżnieniu od stron profilowych, znanych z mediów społecznościowych, mają one nie tyle kreować wizerunek wikipedysty, co uwiarygodnić jego działania i je dokumentować (na stronie dyskusji), toteż zamiast zdjęć, znajdziemy na nich raczej opis kompetencji, deklaracje znajomości terminologii z danej dziedziny i chęci edytowania należących do niej haseł, oznaczenia znajomości języków obcych na danym poziomie, przynależności do Wiki-projektów, podejmowania się wykonywania określonych czynności, wreszcie informacje o dodatkowych uprawnieniach, a często również odznaki i podziękowania, potwierdzające dotychczasowe zaangażowanie użytkownika i świadczące o docenieniu jego wkładu przez pozostałych wikipedystów. Strona użytkownika to forma weryfikacji społecznościowej, np. gdy rozważana jest kwestia przyznania uprawnień administratora. Wówczas przejrzysta i nieusuwalna dokumentacja (skasowane treści można podejrzec w historii zmian strony), poza wkładem merytorycznym w projekt, może być pomocna przy podjęciu decyzji. W kontekście pomiaru zaangażowania od kandydatów na stanowisko administratora wymaga się też aktywności polegającej na wspieraniu społecznościowego wymiaru projektu i gotowości do pomocy, umiejętności podejmowania decyzji i argumentowania ich powodów, nie zaś tylko wielkości i rzetelności wykonanej pracy i długiego stażu w projekcie. Liczy się też nieraz aktywny udział w organizowanych przez Stowarzyszenie Wikimedia

Polska wydarzeniach. Trzeba „być wiki” i „działać zgodnie z duchem wiki”, co oznacza nie tylko dzielenie się wiedzą, ale też współpracowanie w jej tworzeniu i zarządzaniu jej przepływem (Skolik, 2017, 133).

Z całą świadomością złożoności form i sposobów kształtowania się zaangażowania oraz konieczności wzięcia pod uwagę przy pomiarze wielu aspektów badanie wstępne musiało ograniczyć się do prześledzenia aktywności edycyjnej i to na poziomie najogólniejszym z możliwych, tzn. liczby edycji¹⁰. Zaangażowanie wikipedystów z losowo dobranej próby (n=54), porównywalnej z wyjściową studentów IINiB UW r (n=47), zostało zmierzone przez porównanie liczby edycji wykonanych przez co najmniej dwa pełne miesiące następujące po miesiącu, w którym miała miejsce pierwsza edycja. Zanonimizowanych użytkowników oznaczono literami alfabetu albo ich kombinacjami od A do BB.

Zestawienie wyników dla grupy studentów i niezależnych wikipedystów z próby losowej dowodzi większego zaangażowania tych drugich (Tab. 2). Łącznie wykonali oni 19 924 edycji, podczas gdy studenci tylko 1626. Porównywalną liczbę edycji (tzn. od 0 do 103) do tych wykonanych przez 47 studentów miało 26 z 54 niezależnych wikipedystów. Wkład 28 był większy: 11 osiągnęło liczbę edycji między 104 a 500, 10 między 500 a 1000, a siedmiu – powyżej 1000. Dla większej przejrzystości porównano udział poszczególnych użytkowników na tle całej grupy (Tab. 2, Rys. 1). Dane te wskazują na bardziej równomierny rozkład zaangażowania wśród studentów wikipedystów (skoncentrowany wokół średniej 2,12%). W grupie niezależnych wikipedystów obserwujemy natomiast większe zróżnicowanie wartości. Ponad połowę wkładu (60,75%) wniosło 10 najaktywniejszych użytkowników (udział powyżej 4% każdy). Aż 33 z 54 wikipedystów wykazało się niską aktywnością (poniżej 1% każdy).

Rys.1. Procentowy rozkład aktywności studentów i wikipedystów w edycji haseł

¹⁰ Zrezygnowano z pomiaru przy użyciu liczby nowych stron utworzonych przez użytkownika, ponieważ trudno było oddzielić artykuły napisane przez danego wikipedystę od tych stanowiących jedynie tłumaczenia albo przekierowania.

Tab. 2. Porównanie liczby edycji niezależnych wikipedystów i studentów IINiB w pierwszych tygodniach aktywności

Lp.	Wikipedysta niezależny			Wikipedysta student		
	Identyfikator	Liczba edycji	Udział w ogólnej liczbie edycji (%)	Identyfikator	Liczba edycji	Udział w ogólnej liczbie edycji (%)
1	2	3	4	5	6	7
1	AG	1633	8.20	a	103	6.33
2	BA	1543	7.74	b	83	5.10
3	R	1467	7.36	c	66	4.06
4	S	1328	6.67	d	62	3.81
5	Z	1298	6.51	e	54	3.32
6	AM	1182	5.93	f	51	3.14
7	BB	1035	5.19	g	48	2.95
8	Y	974	4.89	h	45	2.77
9	B	832	4.18	i	45	2.77
10	C	822	4.13	j	44	2.71
11	AV	736	3.69	k	43	2.64
12	AW	727	3.65	l	43	2.64
13	AN	712	3.57	m	43	2.64
14	AC	694	3.48	n	42	2.58
15	AZ	625	3.14	o	42	2.58
16	D	583	2.93	p	41	2.52
17	AB	576	2.89	q	39	2.40
18	T	479	2.40	r	39	2.40
19	AS	343	1.72	s	38	2.34
20	AR	303	1.52	t	38	2.34
21	AT	204	1.02	u	36	2.21
22	AU	149	0.75	v	36	2.21
23	J	142	0.71	w	35	2.15
24	AD	134	0.67	x	31	1.91
25	AE	128	0.64	y	31	1.91
26	A	125	0.63	z	30	1.85

1	2	3	4	5	6	7
27	AK	123	0.62	aa	30	1.85
28	E	117	0.59	ab	30	1.85
29	M	97	0.49	ac	29	1.78
30	N	97	0.49	ad	28	1.72
31	AP	91	0.46	ae	28	1.72
32	O	87	0.44	af	27	1.66
33	F	77	0.39	ag	26	1.60
34	G	65	0.33	ah	26	1.60
35	U	52	0.26	ai	24	1.48
36	V	45	0.23	aj	23	1.41
37	W	43	0.22	ak	19	1.17
38	AO	41	0.21	al	19	1.17
39	AY	40	0.20	am	18	1.11
40	P	37	0.19	an	16	0.98
41	AA	36	0.18	ao	14	0.86
42	AL	32	0.16	ap	14	0.86
43	H	23	0.11	aq	12	0.74
44	AH	9	0.04	ar	12	0.74
45	X	8	0.04	as	11	0.68
46	AQ	6	0.03	at	10	0.62
47	AF	4	0.02	au	2	0.12
48	Q	4	0.02			
49	AX	4	0.02			
50	I	3	0.01			
51	AI	3	0.01			
52	K	3	0.01			
53	AJ	2	0.01			
54	L	1	0.01			
SUMA		19 924	100.00		1626	100.00

4.4. Zaangażowanie niezależnych wikipedystów na przestrzeni lat

Na potrzeby badań kształtowania się zaangażowania niezależnych wikipedystów, działających co najmniej przez rok, przeanalizowano zmienność tej aktywności w kolejnych latach edytowania. Do pomiaru opracowano typologię stopni aktywności w poszczególnych okresach edytowania: pierwsze tygodnie (I), pierwszy rok (II) i wszystkie lata (suma) (Tab. 3 i 4). Zróżnicowanie oddaje też kolorystyka: od jasnoszarego (niska aktywność) do ciemnoszarego (bardzo wysoka aktywność). Poszczególne przedziały ustalono na podstawie danych zgromadzonych w poszczególnych okresach.

Zaangażowanie¹¹ niezależnych wikipedystów w pierwszych tygodniach i w pierwszym roku działalności w Wikipedii nie decyduje o ich dalszej aktywności (potwierdza to ponad 60% przypadków por. I i II do Suma – Tab. 3). Stopień aktywności z pierwszych tygodni edytowania (I) w stosunku do stopnia aktywności łącznej (suma) wzrastał w 21 przypadkach, spadał w 16, nie zmieniał się w 17; od pierwszego roku (II) wzrastał zaś w 29 przypadkach, nie zmieniał się w 21, a spadał w zaledwie 4. Porównując stopnie aktywności z pierwszych tygodni (I) i pierwszego roku (II), brak zmian odnotowano w 30 przypadkach, a spadek w 24. Wyraźny wzrost zaangażowania następował w kolejnych latach, o czym przekonuje też niewysoki (z wyjątkiem osób edytujących krócej niż 10 lat i trzech najaktywniejszych użytkowników) udział początkowych edycji. W odniesieniu do 31 z 54 osób nie przekraczał on 1% (dla każdego z osobna).

Wysoka i bardzo wysoka aktywność w pierwszym okresie edytowania (I) zwykle (w 13 z 17 przypadków) nie przekłada się na wysoką łączną aktywność (suma). Wykazała ją ostatecznie pięciu wikipedystów (9%), z czego tylko jeden był aktywny w najwyższym stopniu od początku, reszta w niskim albo umiarkowanym. Porównywalna liczba użytkowników, bo 6 (11%), była aktywna w stopniu wysokim, z czego trzech od początku osiągnęło wysoki lub bardzo wysoki stopień. Użytkownicy z największą liczbą edycji byli zarejestrowani na Wikipedii od co najmniej 8 lat (średnio 12). Początkowy wkład każdego z nich w projekt najczęściej stanowił jednak nie więcej niż 1% w pierwszych tygodniach i nie więcej niż 5% w pierwszym roku (Tab. 3). Wyjątkiem byli użytkownicy o najwyższej łącznej liczbie edycji (AG, AM, S), których udział w pierwszym roku edytowania był bliski lub przekraczał 10%. Aktywność łączna 13 użytkowników (24%) była niska, z czego w czterech przypadkach spadła z początkowo wysokiej. Wikipedyści o niskim stopniu aktywności w pierwszych tygodniach i pierwszym roku działalności z czasem zwiększali swój udział co najmniej do stopnia umiarkowanego. Najwięcej – bo aż 30 wikipedystów (55,5%) – było umiarkowanie aktywnych (Tab. 3 i 4).

Tab. 3. Edycje niezależnych wikipedystów w poszczególnych okresach

L.p.	Identyfikator	Pierwsze tygodnie (I)	Udział (%)	Pierwszy rok (II)	Udział (%)	Wszystkie lata (suma)
1	2	3	4	5	6	7
1	AG	1633	1.52	12212	11.34	107734
2	AM	1182	1.21	7752	7.91	97972

¹¹ Pomiar na podstawie liczby edycji wykonano w ostatni tydzień kwietnia 2019 r., wartości są pomniejszone o liczbę usuniętych edycji.

1	2	3	4	5	6	7
3	S	1328	2.26	7323	12.49	58632
4	BB	1035	4.73	4708	21.50	21899
5	Z	1298	9.56	4413	32.50	13578
6	Y	974	2.59	3820	10.15	37633
7	AC	694	1.15	2857	4.75	60197
8	R	1467	6.92	2729	12.87	21198
9	AW	727	4.55	2395	14.99	15973
10	T	479	1.09	2002	4.55	43968
11	AV	736	20.90	1805	51.25	3522
12	AN	712	1.85	1670	4.33	38540
13	BA	1543	97.91	1576	100	1576
14	C	822	3.27	1422	5.65	25153
15	D	583	16.00	1249	34.28	3644
16	E	117	0.16	1192	1.59	74949
17	AB	576	1.58	1134	3.11	36501
18	B	832	1.80	944	2.04	46248
19	AS	343	1.32	853	3.29	25954
20	J	142	0.83	817	4.76	17165
21	O	87	0.20	695	1.62	42799
22	F	77	0.27	690	2.41	28614
23	AR	303	3.43	513	5.81	8834
24	M	97	0.20	459	0.94	48918
25	AK	123	0.59	383	1.82	20990
26	N	97	0.15	380	0.58	65970
27	AT	204	1.26	371	2.28	16248
28	AD	134	0.27	331	0.67	49748
29	AZ	625	19.23	315	9.69	3250
30	I	3	0.01	297	1.08	27467
31	P	37	0.40	270	2.90	9317
32	AU	149	0.93	244	1.52	16102
33	AF	4	0.01	218	0.53	41156

1	2	3	4	5	6	7
34	AE	128	0.07	191	0.10	187249
35	V	45	0.30	180	1.21	14858
36	AL.	32	1.04	108	3.51	3073
37	A	125	0.12	104	0.10	106591
38	AP	91	0.14	93	0.15	63096
39	G	65	0.70	58	0.63	9254
40	W	43	0.09	43	0.09	49424
41	AQ	6	0.87	43	6.26	687
42	AY	40	7.81	40	7.81	512
43	AA	36	0.47	36	0.47	7651
44	U	52	0.27	25	0.13	18925
45	H	23	0.02	23	0.02	111440
46	AO	41	0.33	21	0.17	12293
47	Q	4	0.03	17	0.11	15951
48	X	8	0.02	8	0.02	48658
49	AX	4	0.08	4	0.08	5035
50	AJ	2	0.006	3	0.008	36216
51	AI	3	0.01	2	0.007	27544
52	AH	9	0.33	1	0.037	2696
53	K	3	0.008	1	0.003	37413
54	L	1	0.001	1	0.001	128861

Tab. 4. Stopień aktywności wikipedystów w kolejnych okresach

Stopień aktywności	Pierwsze tygodnie (x – liczba edycji)	Pierwszy rok (x – liczba edycji)	Wszystkie lata (x – liczba edycji)
Niski	$x < 100$	$x < 1000$	$x < 10000$
Umiarkowany	$100 < x < 500$	$1000 < x < 5000$	$10000 < x < 50000$
Wysoki	$500 < x < 1000$	$5000 < x < 10000$	$50000 < x < 100000$
Bardzo wysoki	$x > 1000$	$x > 10000$	$x > 100000$

Tabela 5 przedstawia wkład kolejnych użytkowników w edytowanie Wikipedii w poszczególnych latach (od 2001 do kwietnia 2019 r.¹²). Średnia długość edytowania wyniosła 9 lat. Większość wikipedystów (42, tj. 77,7%) miało na swoim koncie powyżej 10 tys. edycji (średnio 38 612), z czego w przestrzeni głównej aż 40 użytkowników między 10 tys. a 50 tys. edycji. Rosnący wkład przełożył się na status użytkowników: niemal wszyscy byli redaktorami (51), z czego 14 administratorami (w tym jeden checkuserem¹³, a jeden uprawnionym do blokowania adresów IP), zaledwie 3 użytkowników nie posiadało dodatkowych uprawnień (jeden był kiedyś administratorem), przy czym ich wkład nie należał do najmniejszych. Poniżej 1000 edycji, odpowiednio 514 i 690, miało dwóch wikipedystów o statusie redaktora (pierwszy zarejestrowany w 2017, drugi w 2012 r.).

Jak widać w tabeli 5 wysoka i bardzo wysoka aktywność, jeśli następowała, to zwykle po 2–5 latach edytowania, rzadziej od razu (AE, AG), przy czym wykazywała oznaki kilkuletniej ciągłości w odniesieniu do ok. połowy przypadków (H, L, AE, AG, AM, AP). 12 (22%) wikipedystów zaprzestało edytowania, trzech nie wznowiło swojej aktywności. Zaangażowanie kształtowało się w zróżnicowany sposób, nawet jeśli wziąć pod uwagę podobny okres edytowania, choć z racji niewielkiej próby analiza pozostaje ograniczona jedynie do kilku przypadków w poszczególnych przedziałach, co nie daje podstaw do wyciągania zbyt dalece idących wniosków. Bazując na większej próbie danych, np. obejmującej wszystkich użytkowników polskojęzycznej Wikipedii, albo też tych o określonym statusie: użytkownik zalogowany, automatycznie zatwierdzony, redaktor, administrator itp. można by wyodrębnić kilka trendów w poszczególnych okresach np. długi (powyżej 12 lat), średni (między 7 a 11), krótki (do 6 lat). Pozwoliłoby to przewidywać, jak może wyglądać aktywność nowych i obecnych użytkowników w zależności od stażu (i uprawnień) oraz kiedy należy wspomagać ich zaangażowanie.

Tab. 5. Wkład wybranych użytkowników w edytowanie Wikipedii w okresie 2001–2019
(na podstawie: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Specjalna:Wkład>)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A	104	591	5250	6142	6792	12834	12731	2410	14	22	6525	9787	9492	2617	7344	11827	5589	4510	2010
B			944	2018	1929	11590	333	1805	2921	2829	2070	5486	4	1	1	4	6901	4913	2499
C					1422	79	0	0	0	154	241	286	276	655	2581	2818	5471	6039	5131
D					1249	2138	243	3	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E					1192	4275	5573	2133	11043	10883	8403	6499	6538	3185	3666	3740	2710	3505	1604
F					690	1418	470	535	756	11765	7279	3393	1334	630	255	44	43	2	0
G					58	62	0	0	0	0	1308	1379	294	0	50	45	1675	3507	876
H					23	39	136	283	9005	9740	9688	13535	11919	12819	18665	15655	7951	1721	261
I					297	1811	4838	4430	2595	2041	2157	1073	804	1251	1627	616	1704	1448	775
J					817	2122	59	109	0	2126	2305	4396	1963	1196	498	130	73	944	427
K						1	7	6264	5282	5153	5248	4247	2949	2238	2516	2062	509	705	232

¹² Dane za rok 2019, choć niepełne, zostały uwzględnione, aby oddać cały dotychczasowy dorobek badanych wikipedystów, a także przekonać się, czy edytowanie Wikipedii jest przez nich kontynuowane.

¹³ Użytkownik mający uprawnienia do sprawdzania adresów IP m.in. w celu blokowania wandalii.

I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
L						1	0	0	127	17664	16716	17171	15594	17354	15748	10748	8805	7042	1891
M						459	3711	1312	474	202	527	1583	2401	2529	4573	12471	9100	7431	2145
N						380	5441	5780	4649	5879	5134	4999	7884	5524	3883	5203	4063	5186	1965
O						695	1979	3149	1498	1763	3602	4002	5182	5100	4042	3447	3541	3791	1008
P							270	866	113	323	1684	640	71	23	46	7	1950	2969	355
Q							17	431	1108	358	1173	837	1129	4	3	0	4179	6110	602
R							2729	4528	2331	1467	2017	1127	395	522	592	1762	1610	1995	123
S								7323	4800	7171	7447	4249	5784	2279	2836	5482	4155	4826	2280
T								2002	10455	6751	3540	2001	2011	2815	4602	2951	2992	2637	1211
U								25	6512	1019	5	0	4	0	1662	7834	81	1098	685
V								180	3288	1833	420	263	249	1187	223	3194	3320	687	14
W								43	5105	3815	5163	5541	2116	1499	1633	4299	9679	8058	2473
X								8	3813	7672	8929	9856	7259	4802	2446	2165	1363	273	72
Y								3820	9330	6314	3416	4426	2397	1460	100	361	2044	2645	1320
Z									4413	2392	5140	1533	52	48	0	0	0	0	0
AA									36	0	76	21	144	1820	4263	535	220	441	95
AB									1134	1427	1973	2842	3377	2728	2218	6020	9302	3919	1501
AC									2857	9879	4219	2278	3969	93	246	4959	9486	16023	6188
AD									331	4843	8842	10950	11494	4876	3148	1223	1474	1977	590
AE									191	11320	10470	13607	21748	22100	31346	26152	25759	18656	5900
AF										218	2436	7928	7023	7482	1931	1285	3479	6406	2968
AG										12212	10973	10635	13689	12889	7654	9868	17752	11427	635
AH										1	6	2	0	0	423	1197	720	302	45
AI										2	6473	8693	6267	1821	420	3454	166	155	93
AJ										3	2718	2219	973	4272	7633	8757	6988	1711	942
AK											383	2766	3242	3902	3093	3364	1259	2270	711
AL											108	488	31	76	88	81	1185	1015	1
AM											7752	8269	4886	19135	20371	11043	9123	13203	4190
AN												1670	3663	2909	5649	6671	6671	8212	3095
AO												21	24	2054	4761	3330	788	1045	270
AP												93	6796	11189	10695	19919	6831	4469	3104
AQ												43	1	0	0	639	2	2	0
AR													513	904	2956	1123	1611	963	764
AS														853	3008	2960	2599	11828	4706
AT															371	1500	7721	6437	219
AU															244	759	4388	7649	3062
AV																1805	1575	142	0
AW																2395	10804	2564	210
AX																4	4012	985	34
AY																	40	457	15

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
AZ																	316	2115	819
BA																	1576	0	0
BB																	4708	15090	2101

Poziom	x – liczba edycji
Niski	$x < 1000$
Umiarkowany	$1000 < x < 5000$
Wysoki	$5000 < x < 10000$
Bardzo wysoki	$x > 10000$

5. Współpraca z instytucjami kultury

W odpowiedzi na obserwowany od 2008 r. spadek liczby aktywnych wikipedystów (Skolik, 2017, 136; Gajewski, 2015, 71; Stats, 2019) wolontariusze Stowarzyszenia Wikimedia Polska próbują zainteresować współpracą nie tylko uczniów i studentów, ale też kolektywy artystyczne (zob. Kolektywy Kariatyda) oraz instytucje kultury. Celem współpracy podejmowanej w ramach projektów GLAM (od ang. *Galleries, Libraries, Archives and Museums*) jest przede wszystkim powiększanie biblioteki zasobów otwartej wiedzy (plików graficznych, filmów, nagrań muzycznych, tekstów źródłowych, książek oraz dokumentów z domeny publicznej), gromadzonych na siostrzanych projektach Wikipedii – Wikimedia Commons oraz Wikisource (*GLAM Statystyka...*). Poza przesyłaniem plików, wykonywanym przez przeszkolonych pracowników instytucji albo wolontariuszy Wikipedii, rzadziej jej rezydentów, tj. wolontariuszy formalnie delegowanych do pracy w danej instytucji (*Wikipedysta-Rezydent...*), celem jest też niegodząca w zasady Wikipedii (zakaz twórczości własnej oraz promowania dóbr i usług) rozbudowa i aktualizacja haseł na temat dzieł kultury oraz ich autorów. Efektem współpracy i polityki otwartości instytucji kultury może być jej promocja na arenie krajowej i międzynarodowej.

Jak wynika z badań postaw gotowości do współpracy z Wikipedią wybranych polskich instytucji kultury, obawa co do zmniejszenia się wizyt w muzeum wskutek możliwości przeglądania jego zbiorów w Internecie nadal jest jednak duża i skutecznie hamuje rozwój współpracy (Kukowska & Skolik, 2016, 55–56). Wyzwaniem jest też jej utrzymanie, zwłaszcza po okresie przetransferowania plików multimedialnych. Na te i inne problemy (kadrowe, finansowe, infrastrukturalne) wskazują raporty wikipedystów (GLAM, 2019a). Instytucje kultury odpowiadają opisem kolejnych etapów realizacji polityki otwartości i wyzwań związanych z regulacją kwestii prawnych przed udostępnianiem zbiorów na wolnych licencjach. Jak potwierdzają przykłady takich zagranicznych instytucji, jak Brooklyn Museum czy amerykański Instytut Smithsona, proces ten może trwać niekiedy latami, zwłaszcza w odniesieniu do dzieł osieroconych albo materiałów archiwalnych, do których instytucja nie ma zwykle praw eksploatacji na innych polach niż tradycyjne. Wymaga to opracowania długoterminowej strategii, jest jednak konieczne do realizacji misji instytucji kultury w tych „cyfrowych czasach”, znoszących fizyczne ograniczenia dostępu wynikające

z lokalizacji i materialności zasobu. Wyzwania, przed którymi stoją instytucje nauki i kultury, biorą się też w dużej mierze z neoliberalnego nastawienia, które – jak mówi Hanna Wróblewska, dyrektorka Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki – zobowiązuje instytucje kultury do podejmowania działań komercyjnych, takich jak organizacja zewnętrznych wystaw i biletowanych imprez, sprzedaż zbiorów, wydawanie publikacji, celem zbilansowania przychodów i kosztów prowadzenia działalności (Hofmokl & Tarkowski & Śliwowski, 2016, 6). Niemożność rozdzielenia sfer publicznej i prywatnej, na którą zwracają uwagę badacze z obszaru szkolnictwa wyższego (Szadkowski, 2015; Sowa, 2013), z jednej strony sprzyja zacieśnianiu współpracy i wypracowywaniu nowych jej reguł, np. uwolnieniu (uwspólnieniu) wiedzy/zasobów, regulowanemu na mocy aneksów do umów, a komercjalizacji jedynie *know how*, z drugiej, zagraża autonomii akademii i realizacji podstawowej misji instytucji oświaty i kultury. Zamiast „wpływać na ruch w kulturze, generuje ruch w biznesie” – jak ujmuje H. Wróblewska. Pojawia się też trzeci aspekt – zagrożenia autonomii jednostek zmuszonych pod presją „wolnościową” (wymagania konkursowe, grantowe, wydawnicze, instytucjonalne) do dzielenia się tym, co wołałyby raczej skomercjalizować.

6. Podsumowanie

Model współpracy w Wikipedii opiera się na dobrowolnym zaangażowaniu zwykle niepowiązanych ze sobą użytkowników we współtworzenie zasobów wiedzy. Z udziału w projekcie nie czerpią oni bezpośrednich korzyści materialnych, zyskują natomiast te statusowe oraz nowe umiejętności. Wykonują poszczególne czynności w oparciu o przyjęte lub wypracowywane w toku dyskusji zasady. Poziomy jednostkowy (oddolny, warsztatowy) i wspólnotowy (odgórny, regulacyjny) wzajemnie się uzupełniają. Współpraca jest tu rozumiana jako „forma działania zbiorowego, będąca zespołowym wykonywaniem zadań, wspólnym rozwiązywaniem problemów i wspólnym osiągnięciem celów” (Ziółkowski, 2015, 310). Jednocześnie nie wyklucza ona rywalizacji między użytkownikami, która pełni funkcję mobilizującą do zwiększenia zaangażowania w projekt. Wikipedyści osiągają wyznaczone cele, tworząc i ulepszając środowisko pracy, a także dbając o jego prawidłowy rozwój za sprawą:

- kierowania prawidłowym przepływem informacji (instrukcje, udzielanie pomocy);
- zapewnienia napływu nowych zasobów i dopływu kolejnych użytkowników;
- porządkowania (np. poprzez kategoryzowanie haseł, tworzenie list artykułów wymagających interwencji określonego typu, zatwierdzanie lub usuwanie edycji, eliminowanie wandalizmów, sprzątanie kodu);
- kontroli (współdecydowanie o rozdziale uprawnień, dyskusje o jakości zawartości Wikipedii).

Zaangażowanie w edytowanie Wikipedii znacząco rośnie zwykle po pierwszym roku lub kilku latach edytowania. Kształtuje się wraz: ze stopniową internalizacją reguł, regularnością działań, częstszymi kontaktami z innymi użytkownikami, niekiedy rywalizacją z nimi, dołączaniem do Wikiprojektów, poczuciem wpływu na środowisko, dzięki rosnącej liczbie edycji oraz zdobywaniem dodatkowych uprawnień, które budują reputację użytkownika i umożliwiają mu kontrolę współtworzonych treści (Kollock, 1996).

Dalszy rozwój Wikipedii ograniczają przede wszystkim niedobory „kadrowe”. Nadmierna biurokratyzacja, utrudnione wyszukiwanie informacji (rozproszenie zasad, instrukcji, brak

konsekwencji w ich ustalaniu), nieprzystępność środowiska (wyrażająca się np. w języku i kulturze dyskusji oraz w podstawie użytkowników o wyższych uprawnieniach) i jego koncentracja (w badanej próbie losowej znalazły się niemal wyłącznie osoby o uprawnieniach redaktora i administratora, edytujące średnio od 9 lat) utrudniają nowym użytkownikom pełniejsze zaangażowanie. W najbliższych latach kluczowe będzie zatem nie tylko promowanie idei otwartych zasobów i metadanych oraz standardów ich udostępniania, takich jak np. OpenGLAM, ale przede wszystkim organizacja sposobów zarządzania zasobami informacyjnymi niezmnieszająca przejrzystości działania serwisu i niezniechęcająca nowych jego uczestników. Wyzwaniem dla instytucji kultury współpracujących lub chcących podjąć współpracę z Wikipedią pozostaje natomiast regulacja kwestii prawnych przed udostępnianiem zbiorów na wolnych licencjach.

Projekty akademickie edytowania Wikipedii to narzędzie doskonalenia umiejętności pisania i edytowania oraz prawidłowego cytowania treści z wykorzystaniem technologii wiki (Montero-Fleta & Pérez Sabater, 2011, 624), jak również kształtowania postaw uczestnictwa, zaangażowania w działania wspólnoty, której przedmiotem nie jest realizacja partykularnych interesów jej członków (wymiana lub współdzielenie dóbr konsumpcyjnych), czy osiągnięcie przewagi konkurencyjnej, ale społecznościowe gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie dóbr wspólnych. Wikipedia jako repozytorium nieskomercjalizowanej wiedzy jest przykładem takiego dobra o nierywalizacyjnym charakterze, z którego korzystania nie można nikogo wykluczyć (Hofmokr, 2009, 168).

Ze względu na stosunkowo krótki czas edytowania i brak kontynuacji wielu projektów, w połączeniu z zawężeniem obszaru edytowania do zaledwie kilku haseł z wybranej dziedziny, Wikipedia dzięki projektom akademickim nie zwiększyła znacząco swoich zasobów. Przybyło łącznie 639 haseł, z czego najwięcej z biologii i medycyny oraz antropologii. Przesłano 487 plików commons. Zwiększanie liczby haseł to cel realizowany głównie przez niezależnych wikipedystów. Ich wkład już w pierwszych tygodniach edytowania był większy od wkładu studentów. Wikipedyści działający od lat, dzięki kolejnym nabywanym uprawnieniom, rozszerzają stopniowo spektrum swoich możliwości, wydatnie zwiększając przy tym liczbę edycji. Są odpowiedzialni za zarządzenie przepływem treści w serwisie, inicjują też często działania promujące ideę współtworzenia zasobów wiedzy w Wikipedii poprzez opiekę nad Projektami Szkolnymi i Akademickimi, uczestnictwo w spotkaniach integrujących środowisko, organizację szkoleń i nawiązywanie współpracy z instytucjami kultury. Te ostatnie wydatnie zwiększają zasoby Wikipedii o pliki graficzne związane z hasłami.

Bibliografia

- Cheng, N., Dong, K. (2018). Knowledge Communication on Social Media: A Case Study of Biomedical Science on Baidu Baike. *Scientometrics*, 116(3), 1749–1770.
- Cole, M. (2009). Using Wiki Technology to Support Student Engagement: Lessons from the Trenches. *Computers & education*, 52(1), 141–146.
- Gajewski, K. (2015). Kto się boi Wikipedii? *Czas Kultury*, 31(02), 66–73.
- GLAM (2019a). Raporty. Instytucje zbiorowe: Aktualizacja zbiorczego spisu współprac GLAM, kwiecień 2019. Wikipedia, wolna encyklopedia [online], [30.04.2019], <https://pl.wikimedia.org/wiki/GLAM/Raporty>
- GLAM (2019b). Statystyka. *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online] [30.04.2019], <https://pl.wikimedia.org/wiki/GLAM/Statystyka>

- Hofmokl, J. (2009). *Internet jako nowe dobro wspólne*. Warszawa: Wydaw. Akademickie i Profesjonalne.
- Hofmokl, J., Tarkowski, A., Śliwowski, K., (red.). (2016). *Otwartość w publicznych instytucjach kultury* [online]. Gdańsk: Creative Commons Polska [26.04.2019], <http://creativecommons.pl/wp-content/uploads/2012/01/CC-publikacja.pdf>
- Jamka, B. (2018). Banki czasu w ekonomii dzielenia się – perspektywa społeczno-ekonomiczna. *Zarządzanie Publiczne*, 2(42), 159–170.
- Jastrzębska, E., Legutko-Kobus, P. (2017). Ekonomia współpracy – definicje, klasyfikacje i dobre praktyki. *Zarządzanie publiczne*, 4(40), 443–461.
- Jemielniak, D. (2013). *Życie wirtualnych dzikich: netnografia Wikipedii, największego projektu współtworzonego przez ludzi*. Warszawa: Wydaw. Poltex.
- Kampania: Wikipedia: Projekty Edukacyjne (2019). *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online] [15.04.2019], https://outreachdashboard.wmflabs.org/campaigns/wikipedia_projekty_educacyjne/overview
- Kollock, P. (1996). *The Economies of Online Cooperation: Gifts and Public Goods in Cyberspace* [online]. Digital Library of the Commons. Indiana University. [24.06.2019], http://dlc.dlib.indiana.edu/dlc/bitstream/handle/10535/3824/Working_Draft.pdf
- Koźlak, A. (2017). Sharing economy jako nowy trend społeczno-gospodarczy. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 489, 171–182.
- Kukowska, K., Skolik, S. (2016). Potencjał współpracy instytucji kultury ze środowiskiem Wikimediów w udostępnianiu dziedzictwa kulturowego. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej*, 24(2), 47–60.
- Leszczyńska, M., Łopaciński, K. (2017). Współdziałanie i kokreacja jako przejawy nowych trendów w ekonomii. *Informatyka ekonomiczna*, 2(44), 72–81.
- Materska, K. (2005). Rozwój koncepcji informacji i wiedzy jako zasobu organizacji. W: B. Sosińska-Kalata, M. Przystek-Samokowa (red.), *Od informacji naukowej do technologii społeczeństwa informacyjnego. Miscellanea Informatologica Varsoviensia* (199–216). Warszawa: Wydaw. SBP.
- Mauss, M. (2009). Szkic o darze. Forma i podstawa wymiany w społeczeństwach archaicznych. W: E. Nowicka, M. Głowacka-Grajper (red.), *Świat człowieka – świat kultury. Antologia tekstów klasycznej antropologii* (107–168). Warszawa: Wydaw. PWN.
- Montero-Fleta, B., Pérez Sabater, C. (2011). Knowledge Construction and Knowledge Sharing: A Wiki-based Approach. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28, 622–627.
- Ochmański, M. (2017). Czy Wikipedia może być przydatna w nauczaniu historii książki i bibliotek? *Przegląd Biblioteczny*, 85(1), 5–20.
- OpenGLAM (2019). Open GLAM Principles [online]. Open Knowledge Foundation, [02.05.2019], <https://openglam.org/principles/>
- Skolik, S. (2017). Pacynki, trolle, spam, hoaxy i wandale. Mechanizmy wykrywania oszustów w przestrzeni Wikipedii. *Teksty z Ulicy. Zeszyt memetyczny*, 18, 129–143.
- Sowa J. (2013). Sztuka (przechwytu) współpracy, czyli artystyczna fabryka społeczna. O związkach estetyki relacyjnej i kapitalizmu kognitywnego. *Kultura Współczesna*, 2(77), 37–49.
- Stats: Statystyki Wikipedia Polska (2019). *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online], [30.04.2019], <https://stats.wikimedia.org/PL/Tables/WikipediaPL.htm>
- Szadkowi, K. (2015). *Uniwersytet jako dobro wspólne. Podstawy krytycznych badań nad szkolnictwem wyższym*. Warszawa: Wydaw. PWN.
- Tapscott, D., Williams, A.D. (2008). *Wikinomia. O globalnej współpracy, która zmienia wszystko*. Warszawa: Wydaw. Akademickie i Profesjonalne.
- Wikipedia Report Card: summaries for 50 most visited languages (2019). *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online], [30.04.2019], <https://stats.wikimedia.org/EN/ReportCardTopWikis.htm>
- Wikipedysta-Rezydent (2019, maj 2). *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online], [02.05.2019], https://outreach.wikimedia.org/wiki/Wikipedian_in_Residence/pl

- Wikiprojekt: GLAM/Projekty/Etnografia Karpat (2019). *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online], [02.05.2019], https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:GLAM/Projekty/Etnografia_Karpat
- Wikiprojekt:GLAM/Projekty/Rok obrzędowy z Wikipedią (2019). *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online], [02.05.2019], https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:GLAM/Projekty/Rok_obrz%C4%99dowy_z_Wikipedi%C4%85
- Ziółkowski M. (2015). Współpraca. W: M. Bogunia-Borowska (red.) *Fundamenty dobrego społeczeństwa. Wartości* (308–330). Kraków: Wydaw. Znak.
-

Analysis of the Involvement in the Co-creation of Wikipedia within the Concept of “Collaborative Economy”

Abstract

Purpose/Thesis: The article aims to show how the level of involvement in editing Wikipedia varies depending on the form of editor’s participation. Three types of editors were studied: independent editors, Wikipedians, and students editing as a part of formal and informal academic projects. Furthermore, the article describes the Wikipedians’ cooperation with cultural institutions and its employees to increase the resources of the service.

Approach/Methods: To achieve the research goal, the activities of students editing Wikipedia in selected academic projects were compared with the activities of randomly selected group of Wikipedians. The research used sources such as reports, statistics and websites of Wikipedia users, as well as quantitative and qualitative data obtained during the informal academic project conducted by the article’s author. Thanks to the analysis and criticism of literature from the field of economics and social communication sciences and media, it was possible to analyse the results with a reference to the concept of “collaborative economy”.

Results and conclusions: The academic projects of editing Wikipedia are a tool for improving editorial skills and fostering participation and involvement in the social creation of a knowledge repository; however it does not result in a significant increase of its resources. This is achieved mostly by independent wikipedians and by employees of cultural institutions working with Wikipedia to upload photos of their institutions’ resources. The editors involvement in editing of Wikipedia is conditioned by a number of factors: how the project is organized, along with the gradual internalization of rules, regularity of activities, by acquiring additional rights. The further development of Wikipedia is limited primarily by the shortage in “human resources”. Excessive bureaucratization and hermetic environment make it difficult for the new users to gain better access and become more involved.

Research limitations: The studies carried out in the article are preliminary. They are based on a small sample. The main measure of involvement was the number of edits in the following weeks and years of participation in the project. The gathered data indicate some trends, but do not allow to forecast the involvement of current and future editors.

Originality/Value: The research is a part of the discussion of the role of knowledge communication in the academic environment.

Keywords

Collaborative economy. Commons. Knowledge communication. Knowledge resources. Sharing economy. University projects. Wikipedia.

Dr KAMILA AUGUSTYN jest doktorem nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo, adiunktem w Zakładzie Teorii i Historii Książki Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Zainteresowania badawcze: teoria i historia literatury, globalny rynek wydawniczy,

edytorstwo, naukoznawstwo. Publikowała m.in. na łamach: *Przeglądu Humanistycznego, Literatury i Kultury Popularnej, Literatury Ludowej oraz Przeglądu Bibliotecznego*. Ważniejsze publikacje: Wrocław. Literacka geografia miasta. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Atut, 2017; *Od produktu do usługi. Przemiany na rynku książki w epoce nowych mediów*. *Folia Bibliologica* 2017, 59, 71–99; *Cyfryzacja oferty wydawniczej a perspektywy rozwoju globalnego rynku publikacji w segmencie STM* [w:] B. Sosińska-Kalata, P. Tańkowski, Z. Wiorogórska (red.). *Nauka o informacji w okresie zmian: innowacyjne usługi informacyjne*, Warszawa: Wydaw. SBP 2018.

Kontakt z autorką:

kamila.augustyn@uwr.edu.pl

Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwo, Uniwersytet Wrocławski, Wydział Filologiczny
pl. Uniwersytecki 9/13
50-137 Wrocław